

This work is licensed under a CC BY-NC 4.0 license
© author(s)

Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 15. ožujka 2023.
<https://doi.org/10.46672/ms.23.1.5>

Helena Šlogar*
Bruno Korea Gajski**
Nataša Kos***

Analiza metodologije ocjenjivanja indeksa društveno odgovornog poslovanja

Sažetak

Autori u radu prikazuju razvoj indeksa društveno odgovornog poslovanja te provode komparativnu analizu metodologije ocjenjivanja triju indeksa društveno odgovornog poslovanja (DJSI RobecoSAM Corporate Sustainability Assessment, CDP Climate, Water and Forests Scores i Sustainalytics' ESG Risk Ratings) prema pet kriterija kvalitete (pokrivenost, metodologija, materijalnost, kvaliteta podataka i stručnost istraživačkog tima). Također, autori nastoje utvrditi ispunjavaju li odabrani indeksi društveno odgovornog poslovanja zadane kriterije kvalitete. Iako izvješća o održivosti kompanija služe priopćavanju svih relevantnih podataka o ekonomskim, okolišnim i društvenim utjecajima kompanija zainteresiranim dionicima, paralelno su se razvijale ocjene, ljestvice i indeksi kojima se pokušava izmjeriti, usporediti ili nagraditi uspjeh održivosti kompanija i odgovoriti na interes dionika za relevantnim podacima.

Ključne riječi: društveno odgovorno poslovanje, održivi razvoj, indeksi održivosti, indeks društveno odgovornog poslovanja

Uvod

Koncept društveno odgovornog poslovanja polazi od uvjerenja da kompanije imaju odgovornost prema zainteresiranim dionicima. Iako one mnogo ulažu u izvještavanje o svojim utjecajima te mjerama kojima nastoje ublažiti negativne utjecaje, dionici sumnjaju u istinitost tih podataka. Stoga je potrebna pouzdana treća strana koja će procjenama i indeksima izmjeriti, usporediti ili nagraditi uspjeh njihove održivosti uz pomoć

* Doc. dr. sc. Helena Šlogar, Libertas međunarodno sveučilište, Zagreb, Hrvatska, hslogar@libertas.hr

** Bruno Korea Gajski, mag. polit., Libertas međunarodno sveučilište, Zagreb, Hrvatska, bkorea@libertas.hr

*** Nataša Kos, Zagreb, Hrvatska, natasa.kos.oecoing@gmail.com

interno razvijenih metodologija evaluacije. U radu je održivi razvoj definiran na način da je naglasak stavljen na opis društveno odgovornog poslovanja i pregled najznačajnijih globalnih institucija koje promiču društveno odgovorno poslovanje. Opisan je razvoj indeksa društveno odgovornog poslovanja (u daljnjem tekstu: indeks DOP-a) i analizirana je metodologija ocjenjivanja triju svjetskih indeksa DOP-a u odnosu na zadane kriterije kvalitete indeksa prema rezultatima istraživanja provedenog među stručnjacima za održivi razvoj i investitorima koji se koriste indeksima DOP-a. Analiza metodologije ocjenjivanja svakoga pojedinog indeksa provedena je prema pet kriterija kvalitete indeksa DOP-a: pokrivenost, metodologija, materijalnost, kvaliteta podataka i stručnost istraživačkog tima. Također, prikazana je komparativna analiza triju indeksa prema kriterijima kvalitete indeksa DOP-a. Pred kompanije je pri odabiru relevantnog indeksa stavljen izazov zbog dostupnosti velikog broja indeksa DOP-a, zbog čega je upitna njihova kvaliteta i transparentnost. Cilj je rada utvrditi u kojoj mjeri odabrani indeksi DOP-a ispunjavaju zadane kriterije kvalitete te komparativnom analizom odabranih indeksa donijeti mjere za poboljšanje metodologije ocjenjivanja indeksa.

Definiranje održivog razvoja

Brundtlandovo izvješće (engl. *Brundtland report*), koje se još naziva i Naša zajednička budućnost (engl. *Our common future*), objavila je 1987. Svjetska komisija za okoliš i razvoj (engl. *World commission on environment and development* – WCED) i predstavila koncept održivog razvoja te opisala način njegova ostvarenja. Klasična definicija održivog razvoja, „zadovoljavanje potreba sadašnjih generacija bez ugrožavanja sposobnosti zadovoljavanja potreba budućih generacija”, navedena je u Brundtlandovu izvješću (WCED, 1987). Održivi razvoj dijeli se na gospodarstvo, okoliš i društvo (Hardi i Zdan, 1997). Pitanje održivog razvoja globalno se počelo rješavati pokretanjem 17 globalnih ciljeva održivog razvoja (Ujedinjeni narodi, 2015) u rujnu 2015. Na temelju tih ciljeva i njihovih 169 podciljeva koje je na skupštini UN-a usvojilo 190 zemalja utvrđuju se globalni razvojni prioriteti. Ti ciljevi pružaju mjerljive referentne vrijednosti koje zauzvrat omogućuju promatračima testiranje napretka u odnosu na svaki cilj (Ujedinjeni narodi, 2015). Održivi razvoj prihvaćaju vodeće kompanije, vlade, socijalni reformatori i aktivisti za zaštitu okoliša te drugi dionici koji pojedinačno tumače značenje održivog razvoja. Čak 95 % velikih kompanija u Europi i Sjedinjenim Američkim Državama smatra da je održivi razvoj važan za buduće poslovanje (Giddings et al., 2002). Kompanije nastoje uskladiti svoje poslovanje i projektne aktivnosti s načelima održivog razvoja (Keeble et al., 2003). Istraživanja o mjerenju održivosti provode se brzim tempom i otvaraju različita pitanja poput političkog korištenja parametara održivosti te mjerenja zelenih lanaca opskrbe i širenja ekoloških standarda. Nedostatak sveobuhvatnog mjerenja održivosti kompanija doveo je do razvoja različitih indeksa DOP-a, što rezultira novim prijedlo-

zima za isticanjem uloge dionika u osmišljavanju, provedbi i primjeni mjera, predlaganjem načina za uvođenje zajedničkih mjera i razmjenu podataka među kompanijama te razvojem novih teorijskih perspektiva za uspješnije održivo poslovanje.

Definiranje društveno odgovornog poslovanja

Značenje pojma društvene odgovornosti proizlazi iz latinske riječi *respondere* koja znači 'odgovoriti' ili 'obvezati se.' Europska komisija definira društvenu odgovornost kompanija kao „koncept putem kojeg se integriraju društveni i ekološki ciljevi u poslovne aktivnosti te odnose s dionicima na dobrovoljnoj osnovi” (Europska komisija, 2011). Prema Svjetskome poslovnom savjetu za održivi razvoj (engl. *World business council for sustainable development*) društvena odgovornost kompanija definira se kao „predanost gospodarstva da pridonese održivom ekonomskom razvoju radeći s ljudima, njihovim obiteljima, lokalnom zajednicom i društvom općenito kako bi svi mogli poboljšati uvjete u kojima žive” (WBCSD, 2021).

Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO) razvila je normu za društvenu odgovornost ISO 26000 koja potiče organizacije „da izađu iz okvira puke sukladnosti sa zakonima priznajući da je sukladnost sa zakonima temeljna dužnost svake organizacije i bitan dio njezina programa društvene odgovornosti. Cilj joj je promicanje zajedničkog shvaćanja društvene odgovornosti i nadopunjavanje drugih postojećih alata i inicijativa, ali ne i zamjenjivanje. Pri primjeni te norme kompanije trebaju uzeti u obzir društvenu, okolišnu, pravnu, kulturnu, političku i organizacijsku raznolikost te razlike u ekonomskim uvjetima, a da se istodobno pridržavaju međunarodnih norma ponašanja” (Hrvatski zavod za norme, 2021).

Institucije koje promiču društveno odgovorno poslovanje

UN Global Compact (u daljnjem tekstu: Globalni sporazum) „najveća je svjetska inicijativa za održivi razvoj i korporativnu održivost, s 12 600 članica kompanija u 160 država i više od 77 481 objavljenog izvješća” (UN Global Compact, 2021). Cilj je inicijative Globalnog sporazuma usmjeravanje i pružanje podrške poslovnoj zajednici diljem svijeta u napretku i ispunjenju ciljeva održivog razvoja u okviru Agende 2030. Članice tog sporazuma dužne su uskladiti strategije, politike i procedure poslovanja s njegovih deset načela koja polaze od temeljne odgovornosti poslovanja u području ljudskih prava, rada, okoliša i borbe protiv korupcije (UN Global Compact, 2021). U Republici Hrvatskoj postoji lokalna mreža Globalnog sporazuma i djeluje pri Hrvatskoj udruzi poslodavaca.

Svjetski poslovni savjet za održivi razvoj (engl. *World business council for sustainable development* – WBCSD) globalna je organizacija koja uključuje više od 200 vodećih kompanija predvođenih predsjednicima uprava s jednakom vizijom i ciljem pružanja

učinkovitih poslovnih rješenja najizazovnijih pitanja održivosti do 2050. (WBCSD, 2021).

Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj (u daljnjem tekstu: HRPSOR) uključuje četrdeset članova predstavnika hrvatskog gospodarstva koji znanjem, inovativnošću i odgovornošću tragaju za razvojnim inicijativama koje uravnotežuju poslovni uspjeh, društvenu dobrobit i zaštitu okoliša (HRPSOR, 2021). HRPSOR primjenjuje modele koje zastupa Svjetski poslovni savjet za održivi razvoj, kao i primjere dobre poslovne prakse ostalih međunarodnih i nacionalnih organizacija. HRPSOR je jedan od sukreatora hrvatskog indeksa DOP-a.

Društveno odgovorno poslovanje Europe (engl. *Corporate social responsibility Europe* – CSR Europe) vodeća je europska poslovna mreža za korporativnu društvenu odgovornost koja s korporativnim članovima, nacionalnim partnerskim organizacijama i pridruženim partnerima podržava preko 10 000 kompanija na lokalnoj, europskoj i globalnoj razini. Njezina je misija pomoći kompanijama članicama integrirati korporativnu društvenu odgovornost kao način poslovanja. Njezine glavne aktivnosti usmjerene su na povezivanje kompanija za dijeljenje najbolje prakse o DOP-u, inovacije novih projekata između kompanija i dionika te oblikovanje suvremenoga poslovnog i političkog programa o održivosti i konkurentnosti. Usredotočena je na tri prioriteta područja: ljude, materijale i tržišta, s posebnim naglaskom na omogućavanje potencijala pametne tehnologije i rezultate uspješnih socijalnih inovacija od strane kompanija i socijalnih poduzetnika u svakom području (CSR Europe, 2021).

Globalna inicijativa za izvještavanje (engl. *Global reporting initiative* – u daljnjem tekstu: GRI) obuhvaća dominantni globalni standard za izvještavanje o održivosti. U izvješćima o održivosti definirani su alati za mjerenje, razumijevanje i priopćavanje upravljačkih, ekonomskih i društvenih učinaka s ciljem učinkovitijeg upravljanja promjenama. Misija je omogućiti kompanijama transparentnost i preuzimanje odgovornosti za njihov utjecaj korištenjem svjetskih standarda za izvještavanje o održivosti koji pokrivaju teme antikorupcije, vode, biološke raznolikosti, zdravlja i sigurnosti na radu, poreza i emisija stakleničkih plinova (Global Reporting Initiative, 2021). GRI se prema anketi KPMG-a o društvenoj odgovornosti (2020) koristi oko dvjema trećinama N100 i oko trima četvrtinama G250 kompanija (temelj analize jest 3,983 N100 kompanija i 239 G250 kompanija) (The KPMG survey of sustainability reporting, 2020).

Razvoj indeksa DOP-a

Prema konceptu društveno odgovornog poslovanja kompanije u svoje odnose i aktivnosti s dionicima prema načelu dobrovoljnosti integriraju brigu o društvenim pitanjima i zaštiti okoliša s ekonomskim pokazateljima poslovanja, a njihove rezultate prikazuju kroz integrirana godišnja izvješća koja sadrže financijsko izvješće i integrirane podat-

ke o okolišnim i društvenim utjecajima kompanija ili samostalna izvješća o održivosti odnosno izvješća o društveno odgovornom poslovanju, tzv. nefinancijska izvješća.

Prvi indeksi DOP-a razvijeni su u Sjedinjenim Američkim Državama. Začetnik je bio Dow Jones koji je u rujnu 1999. počeo objavljivati indeks održivosti (SPGlobal, 2021a). Calvert fond je godinu dana poslije počeo objavljivati indeks DOP-a, a u srpnju 2001. prvi indeks pod nazivom FTSE4Good objavila je engleska kompanija FTSE (FTSE Russell, 2021).

Od kraja 1990-ih godina 20. stoljeća primjetan je značajan rast broja indeksa DOP-a s ciljem analize ispunjavanja određenih ekonomskih kriterija društveno odgovornog poslovanja poduzeća (Respect index, 2020). *Dow Jones Sustainability Index* (u daljnjem tekstu: DJSI) navodi da je u svijetu dostupno preko 37 000 indeksa DOP-a s rastom od 60 % između 2017. i 2018. (SPGlobal, 2019a).

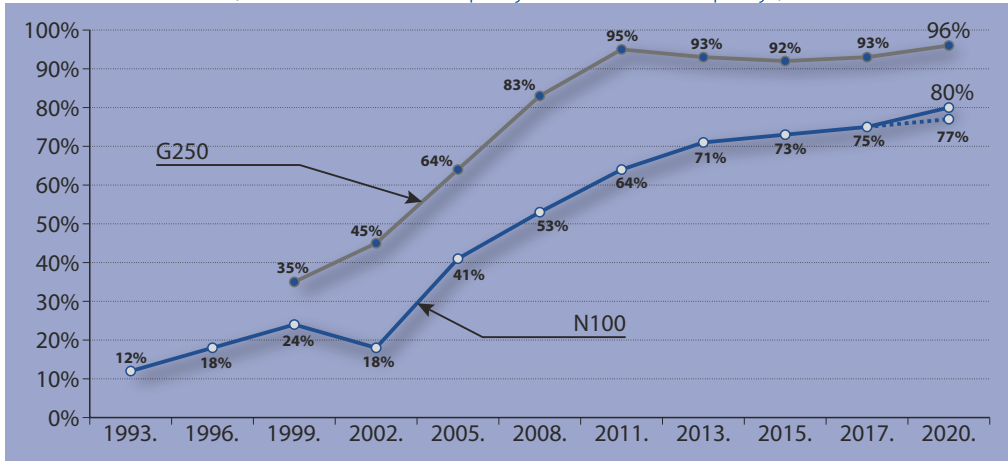
Različitim indeksima DOP-a zajedničko je da prema interno razvijenoj metodologiji uspoređuju, ocjenjuju i rangiraju kompanije na temelju njihovih ekonomskih, okolišnih i društvenih učinaka te na taj način pružaju informacije zainteresiranim dionicima, uglavnom investitorima o performansama kompanija.

Financijske institucije pokreću indeks DOP-a iz dvaju razloga: kako bi se uspostavila referentna vrijednost kompanija uključena u aktivnosti društveno odgovornog poslovanja te kako bi indeksi DOP-a predstavljali stvarnu referencu za investitore koji u svojim investicijskim odlukama uzimaju u obzir tzv. ESG aspekte (engl. *economic, social and governance* – okolišni, društveni, i upravljački aspekt). Zbog rasta interesa za društveno odgovornim poslovanjem nastaju namjenski investicijski fondovi i indeksi DOP-a koji motiviraju kompanije na primjenu pojedinačnih ESG aspekata u poslovnim aktivnostima koje vode (Respect index, 2020).

Na slici 1 prikazan je gotovo eksponencijalni trend rasta izvješća o održivosti najvećih svjetskih kompanija od 1993. do 2020. na temelju baze od 5200 N100 kompanija i 250 G250 kompanija. Windolph (2011) tvrdi da indeksi DOP-a pokušavaju ispuniti izazovan zadatak, ali i otkriva nedostatak standardizacije i metode najbolje prakse. To je zbog nedostatka jednoznačne definicije i različite percepcije DOP-a. Upravo je potonje dovelo do niza praksi DOP-a, npr. filantropske sponzorske aktivnosti ili osnovna djelatnost koja relevantno upravlja održivošću, ali i do heterogenosti pristupa ocjenjivanju općenito. Koliko je porastao utjecaj društveno odgovornog poslovanja, tj. inkluzije ESG načela poslovanja pri odlučivanju investitora na potencijalna ulaganja, najbolje pokazuje izvješće UN-ovih načela za odgovorno ulaganje (engl. *Principles for responsible investing* – PRI)¹ (2020) u kojem je navedeno da je trenutačno 3038

¹ Načelo 1: uključit ćemo ESG pitanja u analizu ulaganja i procese donošenja odluka. Načelo 2: bit ćemo aktivni vlasnici i uvrstiti ESG pitanja u svoje politike i prakse vlasništva. Načelo 3: tražit ćemo odgovarajuće otkrivanje ESG pitanja od strane subjekata u koje ulažemo. Načelo 4: promovirat ćemo

Slika 1. Globalni rast izvješća održivosti od 1993.
(baza 5200 N100 kompanija i 250 G250 kompanija)

Izvor: KPMG Survey of Sustainability Reporting (2020).

investitora potpisnika UN-ovih načela za odgovorno ulaganje čija je zajednička vrijednost imovine 103,4 milijarde dolara (Principles for Responsible Investment, 2021).

Slika 2. Broj i trend rasta broja potpisnika PRI-ja
te broja vlasnika kapitala i količine kapitala potpisnika

Izvor: Principles for Responsible Investment (2020).

prihvaćanje i provedbu načela u investicijskoj industriji. Načelo 5: surađivat ćemo na povećanju naše učinkovitosti u primjeni načela. Načelo 6. izvješćivat ćemo svaki o svojim aktivnostima i napretku u primjeni načela (Principles for Responsible Investment, 2021).

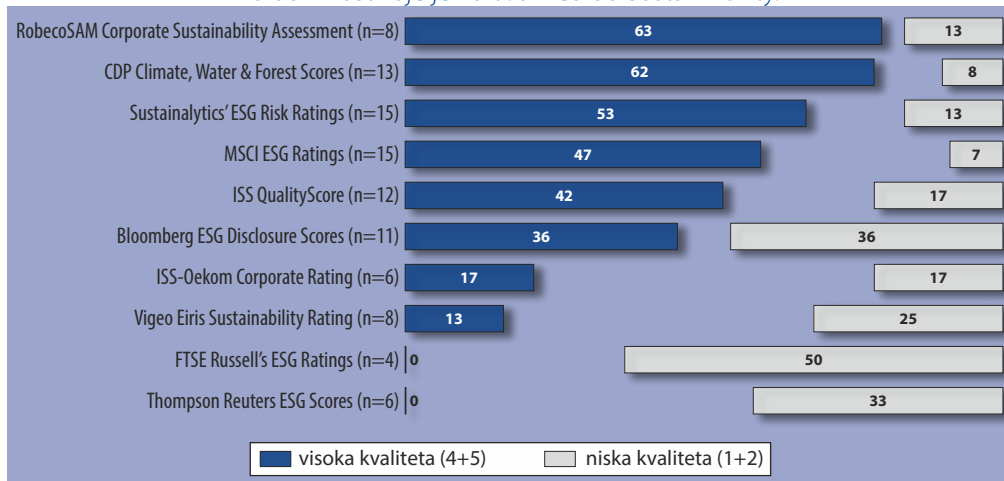
Na slici 2 prikazan je broj i trend rasta potpisnika UN-ovih načela za odgovorno ulaganje od 2006. do 2020. te broja vlasnika kapitala i količine kapitala koji imaju u svojem portfelju.

U intervjuu za Harvard Business Review (2019) sedamdeset viših rukovoditelja iz 43 svjetske institucionalne investicijske kompanije, uključujući najveće svjetske investicijske kuće (BlackRock, Vanguard i State Street), Kalifornijski sustav umirovljenja javnih službenika (CalPERS), Mirovinski sustav učitelja Kalifornije (CalSTRS) i vladini mirovinski fondovi Japana, Švedske i Nizozemske naglasili su da su ESG aspekti i njihova uključenost gotovo univerzalno na vrhu prioriteta rukovoditelja pri donošenju investicijskih odluka. Investicijske kuće koje upravljaju s milijardama dolara kapitala sudjeluju u velikim promjenama načina na koji investitori ocjenjuju kompanije i smatraju da su promjene neizbježne (Eccless i Klimenko, 2019). U istraživanju Rate the Raters iz 2010. SustainAbility navodi da sve veći broj kompanija povezuje naknade/bonuse menadžera s učinkom na rejtingu u indeksima DOP-a. Prema istraživanju stručnjaci društveno odgovornog poslovanja opisuju proces prikupljanja podataka za potrebe ocjene indeksa DOP-a kao skupu, dugotrajnu i zahtjevnu proceduru (SustainAbility, 2018).

Analiza svjetskih indeksa DOP-a

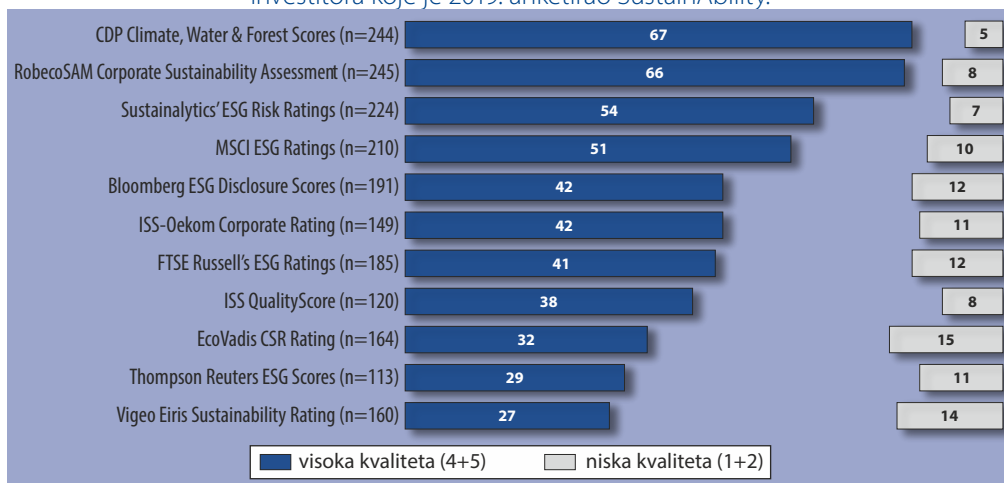
Kompanija SustainAbility provela je 2019. istraživanje o kvaliteti indeksa DOP-a među investitorima i stručnjacima iz područja društveno odgovornog poslovanja. U izvješću SustainAbility (2020) objavljeni su rezultati istraživanja gdje su indeksi DJSI RobecoSAM Corporate Sustainability Assessment, CDP Climate, Water and Forests Scores i Sustainalytics' ESG Risk Ratings ocijenjeni najkvalitetnijima prema mišljenju 300 stručnjaka za održivost i 25 investitora.

Na slici 3 prikazan je poredak indeksa DOP-a ocijenjenih prema kvaliteti, od najbolje rangiranog RobecoSAM Corporate Sustainability Assessmenta do najlošije rangiranog Thompson Reuters ESG Scoresa prema mišljenju stručnjaka za održivost koje je 2019. anketirao SustainAbility za potrebe njihova izvješća Rate the Raters koje su objavili 2020.

Slika 3. Poredak indeksa DOP-a prema kvaliteti na temelju mišljenja stručnjaka za održivost koje je 2019. anketirao SustainAbility.

Izvor: SustainAbility (2020).

Na slici 4 prikazan je poredak indeksa DOP-a ocijenjenih prema kvaliteti od najbolje rangiranog CDP Climate, Water and Forest Scoresa do najlošije rangiranog Vigeo Eiris Sustainability Ratinga prema mišljenju investitora koje je 2019. anketirao SustainAbility za potrebe njihova izvješća Rate the Raters koje su objavili 2020.

Slika 4. Poredak indeksa DOP-a prema kvaliteti prema mišljenju investitora koje je 2019. anketirao SustainAbility.

Izvor: SustainAbility (2020).

Prema rezultatima ankete provedene među investitorima i stručnjacima za održivost koji se koriste indeksima DOP-a, najvažnije su kategorije za ocjenu pojedinog indeksa DOP-a: metodologija, pokrivenost, materijalnost, kvaliteta podataka i stručnost istraživačkog tima (SustainAbility, 2020).

Slika 5. Kriteriji koji su najvažniji pri ocjenjivanju kvalitete indeksa DOP-a prema anketi koju je među investitorima i stručnjacima 2019. proveo SustainAbility.

Izvor: SustainAbility (2020).

Na slici 5 prikazani su kriteriji kvalitete indeksa DOP-a od najvažnijeg (kvaliteta metodologije ocjenjivanja) do najmanje važnog (korištenje indeksa od strane investitora) prema mišljenju anketiranih stručnjaka za održivi razvoj i investitora 2019. (SustainAbility, 2020).

U radu se nadalje analizira metodologija ocjenjivanja triju indeksa DOP-a prema pet kriterija kvalitete: pokrivenost, metodologija, materijalnost, kvaliteta podataka i stručnost istraživačkog tima.

Tablica 1. Kategorije i objašnjenja kriterija za analizu odabranih indeksa DOP-a

KATEGORIJA	OBJAŠNJENJE
Pokrivenost	Broj sektora/industrija pokrivenih metodologijom indeksa za procjenu DOP-a i/ili broj regija/država/kontinenata pokrivenih indeksom
Metodologija	Je li metodologija javno dostupna? Daje li opis metodologije kojom se indeks DOP-a koristi dovoljno informacija o načinu ocjenjivanja kompanija?
Materijalnost	Usredotočenost na relevantna/materijalna pitanja pojedinog sektora
Kvaliteta podataka	Izvori podataka korištenih za evaluaciju kompanija u okviru indeksa DOP-a Provjera podataka Vanjska verifikacija podataka Ažurnost podataka
Stručnost istraživačkog tima	Profil stručnjaka koji rade na izračunima rejtinga indeksa DOP-a te na prikupljanju i obradi podataka (iskustvo, kompetencije)

Izvor: SustainAbility (2020).

Dow Jones Sustainability Index – DJSI

DJSI pokrenut je 1999. i predstavlja skup indeksa koji ocjenjuju održivost tisuća kompanija koje javno trguju na svjetskim burzama. Najdugovječnije je globalno mjerilo održivosti te ključna referentna točka investiranja u održivost za investitore, ali i za kompanije. Temelji se na analizi ekonomskih, okolišnih i društvenih učinaka kompanija i ocjenjuje korporativno upravljanje, upravljanje rizicima, brendiranje, ublažavanje klimatskih promjena, standarde lanaca opskrbe i radne prakse. Uključuje opće i industrijske kriterije održivosti za svaku od 61 industrije definirane prema referentnoj klasifikaciji djelatnosti (engl. *Industry Classification Benchmark – ICB*) (SPGlobal, 2019b). Sadrži glavni globalni indeks DJSI World i različite indekse koji se temelje na različitim zemljopisnim regijama: DJSI Europe, DJSI North America, DJSI Asia Pacific, DJSI Emerging markets, DJSI MILA Pacific Alliance, DJSI Australia, DJSI Korea i DJSI Chile.

DJSI je najdugovječnije globalno mjerilo održivosti na svijetu i postao je ključna referentna točka investiranja u održivost kako za investitore, tako i za kompanije. DJSI se temelji na analizi ekonomskih, okolišnih i društvenih učinaka kompanija i ocjenjuje korporativno upravljanje, upravljanje rizicima, brendiranje, ublažavanje klimatskih promjena, standarde lanaca opskrbe i radne prakse. Uključuje opće i industrijske kriterije održivosti za svaku od 61 industrije definirane prema referentnoj klasifikaciji djelatnosti (engl. *Industry Classification Benchmark – ICB*) (SPGlobal, 2019b).

DJSI sadrži glavni globalni indeks DJSI World i različite indekse koji se temelje na različitim zemljopisnim regijama: DJSI Europe, DJSI North America, DJSI Asia Pacific, DJSI Emerging markets, DJSI MILA Pacific Alliance, DJSI Australia, DJSI Korea i DJSI Chile. Također, sadrži industrijske indekse (engl. *blue chip index*). Uz to, metodologija DJSI-ja olakšava dizajn, razvoj i isporuku prilagođenih indeksa održivosti, npr. indeksi koji pokrivaju različite regije, segmente vodećih kompanija za održivost i dodatne kriterije izuzimanja te indeksi denominirani u različitim valutama (SPGlobal, 2019b).

Prema posljednjim dostupnim podacima na službenim stranicama DJSI-a: „u procjeni kompanija prema DJSI-ju u 2020. sudjelovale su 7032 kompanije iz 61 različite industrijske grane, a za te potrebe prikupljeno je 215 412 dokumenata i 7 326 870 podataka” (SPGlobal, 2023a).

Metodologija procjene kompanija prema DJSI-ju

Interno definirani skup kriterija DJSI-ja upotrebljava se za procjenu ekonomskih, društvenih i okolišnih utjecaja, a podaci o njima proizlaze iz godišnjeg upitnika procjene korporativne održivosti (engl. *Corporate Sustainability Assessment – CSA*), do-

kumentacije, analize medija te dionika i kontakta s kompanijama. Rezultati sadrže ukupnu ocjenu okolišnih, društvenih i upravljačkih faktora (ESG) na razini kompanija za financijsku godinu koja uključuje pojedinačne ocjene dimenzije okoliša (E), socijalne/društvene komponente (S) i upravljanja (G) ispod kojih se u prosjeku nalazi 21 kriterij specifičan za industriju koji je moguće upotrebljavati kao specifične ESG signale (SPGlobal, 2021b).

Ocjene ESG kriterija ponderirane su kako bi se uklonile pristranosti između različitih industrija i kompanija koje popunjavaju upitnik za procjenu korporativne održivosti u odnosu na kompanije koje se procjenjuju na temelju javno dostupnih podataka. Kompanije dobivaju globalnu ESG ocjenu između 0 i 100 i rangirane su u odnosu na druge kompanije u njihovoj industrijskoj kategoriji (SPGlobal, 2021b).

Za potrebe ocjenjivanja kompanija uz pomoć metodologije DJSI-ja kao izvor informacija upotrebljava se upitnik procjene korporativne održivosti koji popunjava i potpisuje kompanija i koji se distribuira ovisno o specifičnom sektoru. Uz to, analitičari DJSI-ja potvrđuju odgovore koje dodatno provjerava i neovisni vanjski revizor. Upotrebljava se i različita dokumentacija kompanija kao što su izvješća o održivosti, izvješća o okolišu, izvješća o zdravlju i sigurnosti, socijalna izvješća, godišnja financijska izvješća, posebna izvješća (npr. o upravljanju intelektualnim kapitalom, korporativnom upravljanju) itd.

Vanjski suradnik RepRisk ESG Business Intelligencea za potrebe ocjenjivanja kompanija analizira medije i dionike iz različitih vanjskih izvora, uključujući tiskane i mrežne članke te komentare nevladinih organizacija, vladinih agencija, *think tankova*, društvenih medija, kao i drugih izvora koji se mogu procijeniti (SPGlobal, 2023b).

Industrijski ponderi podijeljeni su u 61 kategoriju (CSA Weights by Industry, 2020) ovisno o industrijskoj grani te je svakoj grani dodijeljen određeni ponder po dimenzijama (okolišna, ekonomska ili društvena) i po kategorijama unutar svake dimenzije. Procjena je korporativne održivosti cjelovita, ali struktura i ponder svakog kriterija ovisi o njegovoj financijskoj značajnosti u određenoj industriji (CSA Weights by Industry, 2020).

Uključivanjem u DJSI na temelju ostvarenja bodova u upitniku procjene korporativne održivosti te provjerama dokumentacije, vanjskih izvora i dodatnih informacija kompanije koje su evaluirale i koje ostvare najbolje rezultate objavljuju se u izvješću DJSI Sustainability Yearbook. Više od 7000 kompanija koje su bile dio procjene korporativne održivosti za 2020. razmotreno je za uključivanje u Sustainability Yearbook 2020., a samo je 631 kompanija s najboljim rezultatima na koncu i uključena (SPGlobal, 2020).

Kompanije s minimalnom ukupnom ocjenom 60 koje se nalaze unutar 1 % ocjene najboljih kompanija u njihovoj kategoriji industrije dobile su priznanje SAM Gold Class, kompanije s minimalnom ukupnom ocjenom 57 koje se nalaze u rasponu od 1 %

do 5 % ocjene najboljih kompanija u njihovoj kategoriji industrije dobile su priznanje SAM Silver Class, a kompanije s minimalnom ukupnom ocjenom 54 koje se nalaze u rasponu od 5 % do 10 % ocjene najboljih kompanija u njihovoj kategoriji industrije dobile su priznanje SAM Bronze Class. Kompanije u vrhu 15 % svake industrije koje su sudjelovale u Corporate Sustainability Assessment (u daljnjem tekstu: CSA) prošle i ove godine te koje su najviše poboljšale S&P globalne ESG ocjene u svojoj industriji od najmanje 5 % dobile su priznanje Industry Mover (tablica 2) (SPGlobal, 2023b).

Tablica 2. Analiza DJSI-ja

KATEGORIJA KRITERIJA KVALITETE	DJSI
Pokrivenost	Prvi glavni indeks (DJSI World) i indeksi koji se temelje na zemljopisnim regijama (DJSI Europe, DJSI, North America, DJSI Asia Pacifik, DJSI Emerging markets, DJSI MILA Pacific Alliance, DJSI Australia, DJSI Korea i DJSI Chile, DJSI) te industrijski indeksi. 61 različita industrijska grana, sudjelovanje preko 7000 kompanija globalno.
Metodologija	Javno je dostupna i nalazi se na službenoj stranici, a ažurira se na godišnjoj bazi. Sadrži priručnik u kojemu su sva pitanja iz CSA upitnika zajedno s objašnjenjima, priručnik s industrijskim ponderima i priručnik za evaluaciju vanjskih podataka o kompanijama (mediji i analiza dionika). Način na koji su ponderi izračunati nije javno dostupan.
Materijalnost	Ponderi su razvijeni prema 61 industrijskoj grani kako bi se kompanije mogle uspoređivati po ekonomskim, okolišnim i socijalnim kriterijima.
Kvaliteta podataka	CSA metodologiju svake godine verificira neovisni vanjski revizor. Objave medija prikuplja posebna ovlaštena kuća. Većina glavnih indeksa pregledava se tromjesečno, a DJSI World jednom godišnje.
Stručnost istraživačkog tima	Popis lidera i glavnih stručnjaka i njihovi životopisi. Nema podataka koje reference moraju imati stručnjaci koji se direktno bave izračunom indeksa i prikupljanjem podataka.

Izvor: autor.

Akcija za uvid u podatke

Akcija za uvid u podatke (engl. *Disclosure insight action* – u daljnjem tekstu: CDP) neprofitna je dobrotvorna organizacija osnovana 2000. kao prva platforma koja je povezala integritet okoliša i fiducijarne dužnosti (CDP, 2021). CDP upravlja globalnim sustavom prikupljanja informacija za investitore, kompanije, gradove, države i regije radi upravljanja njihovim utjecajima na okoliš. Podaci koje prikuplja omogućuju investitorima, kompanijama, gradovima te nacionalnim i regionalnim vladama donošenje

ispravnih odluka za izgradnju uspješne ekonomije koja dugoročno pozitivno djeluje na ljude i planet.

CDP podržava tisuće kompanija, gradova, država i regija u mjerenju i upravljanju njihovim rizicima i mogućnostima u vezi s klimatskim promjenama, sigurnosti vode i sprečavanju krčenja šuma. Primarno je usmjerena na tri područja okolišne dimenzije: klimatske promjene, sigurnost vodnih izvora i sigurnost šuma u smislu smanjenja krčenja šuma (CDP, 2021).

Prema izvješću CDP-a Europe (2018. – 2019.): „u okviru CDP-a o podacima izvještava preko 1800 kompanija, više od 200 gradova, država i regija Europe te 45 pripadnika lanaca opskrbe, a potpisnici CDP-a su i 300 investitora koji imaju vrijednost imovine u iznosu od 41 bilijun dolara” (CDP, 2019). U izvješću je naznačeno da: „kompanije i gradovi najviše objavljuju podatke o klimatskim promjenama (849 sudionika), zatim podatke o vodi (183 sudionika) te podatke o šumama (83 sudionika)” (CDP, 2019).

CDP ocjenjuje kompanije i gradove na temelju informacija koje objavljuju procjenjujući opipljive utjecaje poput aktivnosti smanjenja emisija, ali i načina na koji su klimatske promjene, rizici povezani s vodom te problemi krčenja šuma integrirani u upravljanje, strategiju i procese procjene rizika kompanije/grada. Na godišnjoj razini CDP formira listu kompanija i gradova koji uspješno upravljaju svojim utjecajima na klimatske promjene te sigurnost vode i šuma (tzv. A lista). Prema podacima na službenim stranicama: „u 2020. godini 278 kompanija uvršteno je na A listu vezanu za klimatske promjene, 16 kompanija za šume te 106 kompanija za vode, a 88 gradova izradilo je akcijske planove i postavilo ciljeve za smanjenje utjecaja na klimu, vode i šume” (CDP, 2021).

Podaci i rezultati koje prikuplja CDP ulaze u financijska tržišta kroz Bloomberg, MSCI, STOXX itd., a investitori poput Schrodorsa i CalPERSa koriste se CDP podacima za procjenu ugljičnog otiska kompanija u njihovu portfelju. Također, 25 najvećih kompanija na svijetu koje prijavljuju svoje podatke CDP-u tvrde da poslovne mogućnosti koje su povezane s klimatskim promjenama mogu doseći vrijednost od 2,1 milijardu dolara (CDP, 2020b).

Kada zainteresirani dionici zatraže određene informacije o kompaniji preko CDP-a, kompanija odgovara na taj zahtjev uz pomoć CDP-ove platforme za prikupljanje podataka (engl. *CDP Disclosure platform*). To je jedini način da se traženi podaci dostave CDP-u i podnositelju zahtjeva te zainteresiranom dioniku. CDP-ova platforma za prikupljanje podataka sastoji se od nadzorne ploče (engl. *dashboard*) i internetskog sustava odgovora (engl. *Online response system* – ORS). Nadzorna ploča je portal koji sadrži upitnike u koje se unose podaci i podnose nakon njihova popunjavanja. Kako bi kompanije znale kada trebaju prikupiti i podnijeti podatke, CDP šalje e-poštu s infor-

macijom i aktivnim linkom na nadzornu ploču. Kompanije se mogu i same prijaviti za popunjavanje upitnika i tada plaćaju naknadu (CDP, 2020a).

Postoje četiri vrste upitnika za kompanije (upitnik klimatske promjene, šume i voda) te upitnik koji obuhvaća sva tri segmenta za gradove. Prije popunjavanja kompanije mogu odabrati jedan od sedamnaest mogućih kategorija industrije kojoj pripadaju ili odabrati jedan univerzalni sektor. Za sve CDP-ove korporativne upitnike postoje dvije inačice: puna i minimalna. Puna inačica sadrži sva pitanja relevantna za kompaniju uključujući pitanja specifična za sektor i podatke, a minimalna inačica sadrži manje pitanja i ona nisu vezana za specifični sektor. Kompanije mogu biti pozvane da popune samo jednu vrstu upitnika (npr. klimatske promjene), a ostala dva upitnika (vode i šume) ne moraju popuniti, tj. mogu dobrovoljno popuniti. Kompanije prolaze kroz četiri glavna koraka/razine ocjenjivanja. Prvi je podnošenje podataka u CDP-u (engl. *disclosure*), drugi je svijest koju kompanija ima o svojem utjecaju na okoliš (engl. *awareness*), treći je menadžment (engl. *management*), a četvrti vodstvo (engl. *leadership*). Prelasci s jedne razine na drugu, tj. višu mogući su kada kompanija ostvari određeni zadani broj bodova.

Prilikom bodovanja zaposlenici CDP-a i njihovi partneri ne provjeravaju podatke koje kompanije upisuju u upitnike, a različita javna izvješća kompanija (npr. izvješća o održivosti) ne koriste im kao dodatni izvor provjere. Svaki CDP-ov upitnik (klimatske promjene, šume i sigurnost voda) ima općenita pitanja uz pitanja specifična za pojedini sektor i usmjerena na sektore s velikim utjecajem.

Svaki CDP upitnik ima pojedinačnu metodologiju bodovanja, a provode ga ovlašteni partneri za bodovanje koje obučava CDP. CDP-ov interni tim za bodovanje koordinira i uspoređuje sve rezultate te provjerava kvalitetu podataka i procese osiguranja kvalitete kako bi uskladio standarde bodovanja između uzoraka i partnera za bodovanje. Da bi kompanije ušle na A listu, moraju ispuniti određene uvjete u pojedinim pitanjima, imati verificirane emisije ugljikova dioksida (barem 70 % od ukupnih emisija) te proći provjere CDP-ovih timova (za bodovanje, ureda lokalnih službenika, upravljačkog tijela), kao i odobrenja RepRisk (neovisna kompanija koja provjerava reputacijske rizike kompanija), a odgovori na pitanja iz CDP-ova upitnika moraju biti javno dostupni (Scoring introduction, 2021).

U tablici 3 prikazane su ocjene koje se dodjeljuju u sklopu ocjenjivanja kompanija prema CDP metodologiji.

Tablica 3. Ocjene koje se dodjeljuju kompanijama prema CDP kriterijima

Ocjena	Objašnjenje
A i A-	Razina vodstva (engl. <i>leadership</i>)
B i B-	Upravljačka razina (engl. <i>management</i>)
C i C-	Razina svjesnosti (engl. <i>awareness</i>)
D i D-	Razina prikaza podataka (engl. <i>disclosure</i>)
F	Nema dovoljno podataka za ocjenu
Nije zatraženo	Investitori/kupci nisu tražili podatke
Vidi drugi	Podaci pokriveni matičnom kompanijom
Nije ocijenjeno	Odgovor nije ispunio uvjete za dobivanje rezultata
Nije dostupno	Rezultati su privatni
Predstoji	Rezultat još nije objavljen

Izvor: CDP (2021).

Tablica 4. Analiza indeksa CDP

KATEGORIJA KRITERIJA KVALITETE	CDP – Climate, Water and Forests Scores
Pokrivenost	17 prepoznatih industrijskih sektora, a postoji i mogućnost odabira jednog univerzalnog sektora. CDP djeluje globalno – preko 9600 kompanija i preko 800 gradova sudjeluje u indeksu.
Metodologija	Uglavnom je javno dostupna na službenoj stranici, ažurira se (kao i upitnici) na godišnjoj bazi. Nekoliko je dostupnih dokumenata koji omogućuju uvid u metodologiju ocjenjivanja, priručnik s objašnjenjima za ocjenjivanje. Glavni priručnik koji opisuje izvještavanje prema CDP-u može se dobiti samo ako se korisnik registrira i tada preko platforme za izvještavanje dobije mogućnost uvida u priručnik. Priručnici koji sadrže upitnike za klimu, šume i vode javno su dostupni.
Materijalnost	Usredotočena je na tri materijalna pitanja: klimatske promjene, sigurnost vode i brigu o šumama.
Kvaliteta podataka	Dolaze isključivo od kompanija kroz popunjavanje upitnika na godišnjoj razini. CDP se oslanja isključivo na odgovore, a ne na vanjske izvore i javna izvješća kompanija. CDP-ov interni tim za bodovanje koordinira i uspoređuje sve rezultate i pokreće provjere kvalitete podataka.
Stručnost istraživačkog tima	Popis lidera i glavnih stručnjaka i njihovi životopisi. Nema podataka koje reference moraju imati stručnjaci koji se direktno bave izračunom indeksa i prikupljanjem podataka.

Izvor: autor.

Sustainalytics – ESG ocjena rizika

Sustainalytics je kompanija za istraživanje i ocjene podataka o okolišnim, društvenim i upravljačkim utjecajima (engl. *environment, social, governance* – ESG), a surađuje s brojnim vodećim svjetskim investitorima i mirovinskim fondovima koji uključuju ESG podatke kompanija u svoje upravljanje i procjene investicijskih procesa. *Sustainalytics* surađuje i s brojnim kompanijama i njihovim financijskim posrednicima koji rade na implementaciji načela održivosti u politikama i praksama kompanija, kao i kapitalnim projektima. Prema službenim stranicama: „*Sustainalytics* ima 16 ureda na globalnoj razini i više od 700 zaposlenika, uključujući 200 analitičara s raznolikom multidisciplinarnom stručnosti u više od 40 industrija” (*Sustainalytics*, 2021a).

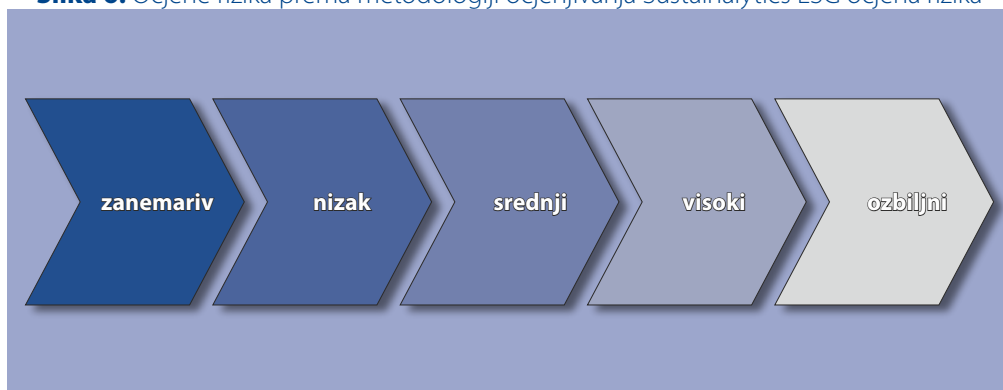
Sustainalytics ESG ocjene rizika (engl. *ESG Risk ratings*) osmišljene su kako bi pomogle investitorima identificirati i razumjeti financijski materijalne ESG rizike na razini svojeg portfelja. U tu svrhu one ocjenjuju izloženost kompanije materijalnim i specifičnim rizicima ovisno o industriji te način na koji kompanija upravljanja tim rizicima. Pružaju investitorima ukupnu ocjenu kompanije na temelju procjene koliki su rizici kojima se ne upravlja. Ocjene su od 0 do 100, a što je veći broj rizika kojima se ne upravlja, veća je ESG ocjena rizika. Uglavnom su ocjene kompanija ispod 50 (u 95 % slučajeva) (*Sustainalytics*, 2021a).

Metodologija ESG ocjena rizika sastoji se od dviju glavnih komponenti: ocjene izloženosti riziku (ranjivost kompanije prema određenom riziku) i ocjene upravljanja rizikom (akcije i programi koje kompanija razvija kako bi ublažila ili izbjegla rizike). Izloženost ESG rizicima procjenjuje *Sustainalytics*ov tim analitičara, a rizici su klasificirani za 138 industrijskih kategorija. U toj procjeni preispituje se potencijalni utjecaj 20 materijalnih ESG tema za svaku kategoriju industrija, a zatim se kroz proces savjetovanja analitičara odabire do 10 tema po industriji: 1. utjecaj proizvoda i usluga na okoliš i društvo, 2. ljudska prava, 3. sigurnost podataka i privatnosti, 4. etika, 5. mito i korupcija, 6. pristup osnovnim uslugama, 7. odnosi sa zajednicom, 8. emisije, otpadne vode i otpad, 9. ugljikov dioksid iz vlastitih izvora, 10. ugljikov dioksid iz proizvoda i usluga, 11. ljudska prava u lancu opskrbe, 12. ljudski kapital, 13. korištenje tla i bioraznolikost, 14. korištenje tla i bioraznolikost u lancu opskrbe, 15. zaštita zdravlja i sigurnost, 16. integracija ESG-a u financije, 17. upravljanje proizvodima, 18. otpornost, 19. korištenje resursa i 20. korištenje resursa kroz lanac opskrbe. Materijalne ESG teme središnji su element ESG ocjena rizika, a osnova im je 300 ESG pokazatelja i preko 1300 podataka koji omogućuju investitorima shvatiti koliko su kompanije izložene određenim rizicima i koliko dobro njima upravljaju (*Sustainalytics*, 2021b).

Uz ocjenu izloženosti riziku i ocjenu upravljanja rizikom mjeri se i mogućnost „idiosinkratskih rizika”, tj. nepredvidivih događaja koji predstavljaju rizik za kompaniju i utječu na procjenu upravljanja rizicima, što u konačnici rezultira smanjenjem

ocjene upravljanja ako se utvrde. Važno je prilikom ocjenjivanja znati može li se rizikom upravljati. Neupravljivi rizik dio je ocjene izloženosti kompanije koji ostaje rizik za kompaniju bez obzira na njegove prakse upravljanja. Primjerice, duhanske kompanije ne mogu u potpunosti eliminirati zdravstvene rizike povezane s njihovim proizvodima. Upravljivi rizik dio je ocjene izloženosti kompanije kojim se može upravljati kroz njegove politike i programe. Odnos upravljivih i neupravljivih rizika definiran je za svaku materijalnu ESG temu na razini pojedine industrije. ESG ocjena rizika kompanije zbroj je neupravljivog rizika za svaku materijalnu ESG temu kompanije. Neupravljivi rizik materijalnih ESG tema izračunava se kao izloženost riziku umanjena za upravljivi rizik. ESG ocjene rizika kompanije označavaju se prema pet kategorija prikazanih na slici 6. (Sustainalytics, 2021b).

Slika 6. Ocjene rizika prema metodologiji ocjenjivanja Sustainalytics ESG ocjena rizika

Izvor: Sustainalytics (2021b).

Na slici 6 prikazane su ocjene rizika prema metodologiji ocjenjivanja Sustainalytics ESG ocjena rizika.

Svaka materijalna ESG tema izloženosti riziku ocjenjuje se u rasponu od 0 do 20, pri čemu je 20 najveća izloženost riziku. Svaka ocjena izloženosti tih tema dio je ukupne ocjene u rasponu od 0 do 100. Ukupna ocjena upravljanja rizikom zbroj je ponderiranih rezultata za svaku temu, a ponderi se određuju ocjenom upravljanja rizikom pojedine teme u odnosu na ukupnu ocjenu rizika kojim se može upravljati. Ocjena upravljanja za svaku temu jest zbroj svake ponderirane ocjene pokazatelja upravljanja. Ponderi pokazatelja upravljanja unutar tih tema temelje se na relativnoj sposobnosti pokazatelja koja prikazuje učinkovitost upravljanja rizikom. Svaki pokazatelj upravljanja ima neobrađeni rezultat između 0 i 100 (temeljem internih razrađenih setova kriterija).

Ukupna ocjena upravljanja rizikom zbroj je svih ocjena upravljanja rizikom koji se računa množenjem svakog rezultata upravljanja rizikom za pojedinu temu s ukupnim

rezultatom upravljanja rizikom svim materijalnim ESG temama. ESG ocjena rizika u konačnici jednaka je zbroju ocjene neupravljivih rizika i neupravljivih rizika kojima se upravlja (Sustainalytics, 2021a).

Izvori podataka kojima se računaju ESG ocjene rizika pojedine kompanije, a koje na godišnjoj razini prikuplja Sustainalytics tim stručnjaka sastoje se od nekoliko koraka. Prvi je prikupljanje podataka iz javnih izvješća kompanija i regulatornih izvješća, vijesti i drugih medija te izvješća i mrežnih stranica nevladinih organizacija, izvora informacija iz drugih sektora (npr. GRI, CDP itd.) te povratnih informacija dobivenih od kompanije. Određeni pokazatelji ažuriraju se u ciklusu koji se razlikuje od godišnjeg ažuriranja, kao npr. kvantitativni pokazatelji za emisije ugljika i vodu ili pokazatelji vezani za korporativno upravljanje. Drugi je korak u prikupljanju podataka pregled medija i izvora nevladinih organizacija. Vijesti se pregledavaju svakodnevno, a kontroverze (idiosinkratski rizici) povezane s ESG utjecajima kompanije obrađuju se u roku 48 sati. Sustainalytics ima opsežan metodološki okvir koji omogućuje temeljitu, dosljednu i pravovremenu procjenu kontroverzi kako bi se informirali o trenutačnim ESG rizicima kojima kompanije mogu biti izložene. Sustainalytics kvartalno prati izvještaje i mrežne stranice nevladinih organizacija te na temelju njihovih informacija ažurira pokazatelje upravljanja. Treći je korak u prikupljanju podataka procjena pokazatelja upravljanja. Za svaki pokazatelj analitičari procjenjuju do kojeg stupnja kompanija ispunjava najbolje raspoložive prakse te se na temelju skupa detaljnih i dobro dokumentiranih internih kriterija svakom pokazatelju dodjeljuje neobrađena ocjena između 0 i 100. Na kraju se „sirove“ ocjene agregiraju na temelju skupa specifičnih pondera koji odražavaju relativnu važnost rizika i s njim povezanih pokazatelja. Procjena kontroverzi (tzv. idiosinkratski rizici) predstavlja četvrti korak u prikupljanju podataka za potrebe ocjene ESG rizika kompanija. Istraživanje kontroverzi zbog njihova utjecaja na okoliš ili društvo i s njima povezanih poslovnih rizika provodi se kontinuirano (interni Sustainalytics tim analitičara). Svaka kontroverza kategorizirana je od kategorije 1 (nizak utjecaj na ESG) do kategorije 5 (ozbiljan utjecaj na ESG). Za kontroverze kategorija 4 i 5 nastoji se izravno stupiti u kontakt s kompanijom prije konačne procjene s ciljem provjere.

Na kraju prikupljanja podataka radi se procjena kvalitete i usporedba. Procjene pokazatelja analitičara pregledavaju se kroz procese osiguranja kvalitete uključujući usporedbu i pregled Sustainalytics menadžera, kao i automatiziranu provjeru. Sustainalytics uz pomoć svojeg tima analitičara samostalno prikuplja podatke, no ponekad izravno kontaktira s kompanijama koje ocjenjuje kada traži povratne informacije o njihovim istraživanjima prije objavljivanja ESG izvješća o ocjeni rizika kako bi ih podsjetio na rok davanja povratnih informacija (dva tjedna) i obavijestio o objavi ESG izvješća o ocjeni rizika (tablica 5) (Sustainalytics, 2021a).

Tablica 5. Analiza Sustainalytics ESG ocjene rizika

KATEGORIJA KRITERIJA KVALITETE	Sustainalytics ESG ocjene rizika
Pokrivenost	Procjenjuje se za klasificiranih 138 industrijskih kategorija. Na globalnoj razini pokriva više do 12 000 kompanija.
Metodologija	Dostupan je sažetak priručnika iz kojih se mogu dovoljno dobro razumjeti metodologija i način ocjenjivanja. Ne mogu se pronaći ključne informacije o dodjeli pondera i načinu na koji su oni izračunati te dodjeli bodova od 0 do 100 za pojedine materijalne teme.
Materijalnost	Dvadeset materijalnih tema pobrojanih u opisu metodologije prilikom analize rizika kompanije smanjuju se na 10 materijalnih tema.
Kvaliteta podataka	Sustainalytics stručnjaci samostalno prikupljaju podatke o kompanijama iz javnih izvješća kompanija i regulatornih izvješća, drugih medija, NVO izvješća, informacija iz drugih sektora (npr. GRI, CDP itd.) te povratnih informacija dobivenih izravno od kompanija. Podaci se provjeravaju interno i nema vanjske verifikacije, već se analiza prije objave šalje kompanijama na provjeru.
Stručnost istraživačkog tima	Popis lidera i glavnih stručnjaka i njihovi životopisi. Na svojoj stranici navode da imaju tim analitičara s raznolikom multidisciplinarnom stručnosti u više od 40 industrija.

Izvor: autor.

Zaključak

Na temelju analize odabranih indeksa DOP-a može se utvrditi da u većoj mjeri zadovoljavaju kriterije kvalitete. Kao ograničenje može se smatrati činjenica da su za analizu metodologije ocjenjivanja odabrana tri najbolje ocijenjena indeksa DOP-a. Pretpostavlja se da bi odabirom različito rangiranih indeksa razlike i preporuke za poboljšanje bile još jasnije.

Može se potvrditi da su kriteriji kvalitete za ocjenu metodologije indeksa DOP-a u odnosu na postojeće metodologije ocjenjivanja indeksa zadovoljeni gledajući kriterije pokrivenosti (broj sektora / industrija koje su pokrivene metodologijom indeksa za procjenu DOP-a i/ili broj regija / država / kontinenta koje indeks pokriva) i kriterij materijalnosti (usredotočenost na relevantna / materijalna pitanja pojedinog sektora). Sva tri indeksa ostvaruju zadane kriterije i, iako su različiti u smislu opsega podataka koje ocjenjuju, usmjereni su na materijalnost, djeluju globalno i pokrivaju tisuće kompanija diljem svijeta.

Metodologije indeksa DOP-a javno su dostupne i prosječnom dioniku daju do znanja na koji se način za potrebe izračuna indeksa skupljaju, obrađuju i boduju podaci

te dodjeljuju ocjene i rejtinzi, no glavni dio u metodama izračuna (ponderi) nije javno dostupan. To je donekle i shvatljivo jer su svi indeksi komercijalni i analize se prodaju zainteresiranim dionicima, uglavnom investitorima.

Vezano za kriterij kvalitete podataka (izvori podataka korištenih za evaluaciju kompanija u okviru indeksa / provjera podataka / vanjska verifikacija podataka / ažurnost podataka) DJSI prednjači zbog višestrukih izvora podataka (interni upitnik, vanjski izvori, podaci treće strane), ali i verifikacije podataka koju radi neovisni revizor.

Kriterij stručnosti timova (profil stručnjaka koji rade na izračunima rejtinga indeksa i prikupljanju i obradi podataka (iskustvo, kompetencije) prema kojem se prikupljaju i obrađuju podaci ostaje najlošiji jer se na stranicama odabranih indeksa ne mogu naći jasne informacije o kompetencijama i stručnosti ljudi koji se izravno bave prikupljanjem i obradom podataka te u konačnici dodjelom ocjena i rejtinga, već samo životopisi visoko rangiranih menadžera koji na kraju svega jesu odgovorni, ali nisu izravno uključeni u ocjenjivanje.

Preporučuje se transparentno prikazati pondere koji se upotrebljavaju u izračunu ocjena indeksa, a koji nisu javno dostupni, tj. način na koji su odabrani. Ključ izračuna i ocjenjivanja pojedinog indeksa i njegove metode upravo je u tim ponderima te bi se možda standardizacijom i unificiranjem svih indeksa DOP-a postigla transparentnost. To bi u konačnici možda i smanjilo broj indeksa koji je danas prisutan na tržištu. Praksa koju primjenjuje DJSI u vidu verifikacije podataka i metodologije ocjenjivanja od strane vanjskih neovisnih revizora je dobrodošla i mogla bi se primjenjivati u svim metodologijama ocjenjivanja indeksa DOP-a.

Može se utvrditi da indeksi DOP-a pridonose unapređenju praksi društveno odgovornog poslovanja kompanija. Iako se ocjenjivanje na temelju indeksa DOP-a koje mjeri slične stvari na različite načine čini zahtjevnim, indeksi DOP-a imaju niz prednosti poput transparentnijeg prikazivanja podataka kompanija i kontinuiranog poboljšavanja njihove prakse održivosti, stvaranja pozitivnog natjecateljskog duha među kompanijama te, najvažnije, poticanja dijaloga koji dovode do pozitivnih promjena i promjena uopće.

Literatura

- CDP. 2019. *Europe annual report 2018. – 2019.* https://6fefcbb86e61af1b2fc4-c70d8ead6ced550b4d987d7c03fcdd1d.ssl.cf3.rackcdn.com/cms/reports/documents/000/004/753/original/CDP_Europe_annual_report_FY2018-2019_spreads.pdf?1572600922. 22. ožujka 2021.
- CDP. 2020a. *Using CDP's disclosure platform – companies.* https://cdn.cdp.net/cdp-production/cms/guidance_docs/pdfs/000/001/573/original/CDP-disclosure-platform-guide.pdf. 20. veljače 2021.
- CDP. 2020b. *Disclosing through CDP, The business benefits.* <https://6fefcbb86e61af1b2fc4-c70d8ead6ced550b4d987d7c03fcdd1d.ssl.cf3.rackcdn.com/comfy/cms/files/files/000/003/912/original/CDP-Disclosure-brochure-global-2020.pdf>. 22. ožujka 2021.
- CDP. Disclosure Insight Action. <https://www.cdp.net>. 20. veljače 2021.
- CSA Weights by Industry. 2020. https://portal.csa.spglobal.com/survey/documents/SAM_CSA_Weights.pdf. 17. studenog 2021.
- CSR Europe. Corporate Social Responsibility Europe. <https://www.csreurope.org/our-projects>. 18. ožujka 2021.
- Eccless, G. R. i Klimenko, S. 2019. The Investor Revolution. *Harvard Business Review*. <https://hbr.org./2019/05/the-investor-revolution>. 25. svibnja 2021.
- Europska komisija. 2011. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the committee of the regions.* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0681&from=EN>. 17. ožujka 2021.
- FTSE Russell. <https://www.ftserussell.com/about-us/our-story>. 14. ožujka 2021.
- Giddings, B., Hopwood, B. i O'Brien, G. 2002. Environment, Economy and Society: Fitting them together into sustainable development. *Sustainable Development*, 10: 187–196.
- Global Reporting Initiative. <https://www.globalreporting.org/>. 18. siječnja 2021.
- Hardi, P. i Zdan, T. 1997. *Assessing Sustainable Development*. Winnipeg: International Institute for Sustainable Development.
- HRPSOR. Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj. <https://www.hrpsor.hr/o-nama/>. 18. ožujka 2021.
- Hrvatski zavod za norme. *Otkrijte normu ISO 26000.* <https://www.hzn.hr/UserDocsImages/pdf/otkrijteNormuISO26000v1optmanje.pdf>. 29. lipnja 2021.
- Keeble, J. J., Topiol, S. i Berkeley. 2003. Using Indicators to Measure Sustainability Performance at a Corporate and Project Level. *Journal of Business Ethics*, 44 (2): 149–158.
- Principles for Responsible Investment. 2020. *Annual report 2020.* <https://www.unpri.org/annual-report-2020>. 18. ožujka 2021.

- Respect index. *CSR indices worldwide*. http://respectindex.pl/csr_indices_worldwide. 18. siječnja 2020.
- Scoring introduction. http://b8f65cb373b1b7b15feb-c70d8ead6ced550b4d987d7c03fcdd1d.r81.cf3.rackcdn.com/cms/guidance_docs/pdfs/000/000/233/original/Scoring-Introduction.pdf?1524216279. 20. veljače 2021.
- SPGlobal. 2019a. *Why corporates' ESG data matters to investors*. <https://www.spglobal.com/esg/csa/insights/2019/why-corporates-esg-data-matters-to-investors>. 18. ožujka 2021.
- SPGlobal. 2019b. *The Benchmark that Changed the World*. <https://www.spglobal.com/en/research-insights/featured/the-benchmark-that-changed-the-world-celebrating-20-years-of-the-dow-jones-sustainabilitytm-indices>. 22. ožujka 2021.
- SPGlobal. 2020. *The Sustainability Yearbook 2020*. https://www.spglobal.com/esg/csa/yearbook/files/482663_RobecoSAM-Year-Book_Final_med.pdf. 22. ožujka 2021.
- SPGlobal. 2021a. *DJSI Index Family*. <https://www.spglobal.com/esg/performance/indices/djsi-index-family>. 14. ožujka 2021.
- SPGlobal. 2021b. *S&P ESG Index Family*. <https://www.spglobal.com/esg/performance/indices/esg-index-family>. 22. ožujka 2021.
- SPGlobal. 2023a. *The Sustainability Yearbook 2023*. <https://www.spglobal.com/esg/csa/yearbook/>. 18. svibnja 2023.
- SPGlobal. 2023b. *Sustainability Yearbook: Methodology Overview*. <https://www.spglobal.com/esg/csa/yearbook/methodology/index>. 18. svibnja 2023.
- SustainAbility. 2020. *Rate the Raters Report*. <https://www.sustainability.com/thinking/rate-the-raters-2020/>. 18. ožujka 2021.
- Sustainalytics. 2021a. https://connect.sustainalytics.com/hubfs/SFS/Sustainalytics%20ESG%20Risk%20Ratings_Issuer%20Backgrounder.pdf. 21. veljače 2021.
- Sustainalytics. 2021b. *ESG Risk Ratings Methodology Abstract*. https://connect.sustainalytics.com/hubfs/INV/Methodology/Sustainalytics_ESG%20Ratings_Methodology%20Abstract.pdf. 22. ožujka 2021.
- The KPMG survey of sustainability reporting. 2020. *The time has come*. <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2020/11/the-time-has-come.pdf>. 1. veljače 2021.
- Ujedinjeni narodi. 2015. *UN Sustainable Development Goals*. <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>. 14. ožujka 2021.
- UN Global Compact. <https://www.unglobalcompact.org/>. 7. ožujka 2021.
- WBCSD. World business council for sustainable development. <https://www.wbcd.org/Overview/Our-approach>. 17. ožujka 2021.
- WCED. 1987. *Our Common Future*. Oxford University Press: Oxford.
- Windolph, S. E. 2011. Assessing Corporate Sustainability Through Ratings: Challenges and Their Causes. *Journal of Environmental Sustainability*, 1 (1): 61–80.

Analysis of the socially responsible business index assessment methodology

Abstract

The authors of the paper aim to present the development of the CSR index and conduct a comparative analysis of the methodology for assessing the three CSR indices (DJSI RobecoSAM Corporate Sustainability Assessment, CDP Climate, Water & Forests Scores and Sustainalytics' ESG Risk Ratings) according to five quality criteria (coverage, methodology, materiality, data quality and expertise of the research team). Also, the authors aim to determine whether the selected indices of socially responsible business meet the set quality criteria. Although company sustainability reports serve to communicate relevant data on the economic, environmental and social impacts of companies to stakeholders, in parallel, more and more ratings, scales, and indices have been developed to measure, compare or reward company sustainability and respond to stakeholder interests for relevant data.

Key words: corporate social responsibility, sustainable development, sustainability indices, corporate social responsibility index (CSR index).